

GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

12. Teckenspråkig hemtjänst och vårdboende

Organisation bakom motionen: Malmö Dövas Förening (motion 2)

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Åldersgruppen äldre växer i vårt samhälle de närmaste åren. Samhällssatsningar kommer att göras och för äldre teckenspråkiga döva/hörselskadade gäller det att tidigt synliggöra deras behov av adekvat vård på deras villkor – genom teckenspråket och i en teckenspråkig miljö.

Samhällsprioriteringar kommer alltmer att göras för hemtjänsten på bekostnad av särskilt vårdboende.

En fungerande kommunikation och personal med dövkompetens är ett absolut villkor för kvalitativ vård av målgruppen. Detta gäller både hemtjänsten och särskilt vårdboende.

Yttrande från distriktsorganisation:

Skånes Dövas Distriktsförbund stödjer motionen. Distriktsförbundet ser problematiken i att satsningar på hemtjänst görs för hörande såväl som döva, men döva äldres behov inte alls tas i beaktande när det kommer till beslut som fungerar för deras behov.

Yrkande:

Malmö Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR i äldrepolitiken tidigt synliggör behovet av adekvata insatser för äldre teckenspråkiga döva/hörselskadade inom hemtjänsten och särskilt boende.
- att ta fram verktyg till lokala dövföreningar i det intressepolitiska arbetet med ansvariga politiker och tjänstemän inom kommunens vård- och omsorgsverksamhet så att äldre dövas behov av teckenspråkig vård tillgodoses.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen instämmer i vad motionären lyfter. Vi vill även göra ett medskick kring hur äldreomsorgens organisering runt om i landet varierar och skiljer sig. Här är det därför särskilt viktigt med ett lokalt perspektiv. Döva äldre ska ha rätt till lika vård och omsorg samt tillgänglighet för en likvärdig vård. Det är även viktigt att dövas perspektiv inkluderas i teknikutvecklingen, när kommuner och regioner alltmer börjar använda distanskontakter och AI.

Här behöver de lokala föreningarna föra en aktiv dialog med respektive nämnd som ansvarar för äldrefrågorna. Kunskap om dövas behov behöver ökas genom bland annat kompetensutveckling. Förbundet fortsätter det pågående påverkansarbetet för dessa frågor nationellt och förbundsstyrelsen föreslår att kongressen bifaller motionen.

13. Nationell satsning på äldreomsorg för döva

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Äldrefrågor är något som berör oss alla, då vi alla blir äldre någon gång. Det finns idag stora skillnader i hur äldreomsorgen för döva ser ut i Sverige. Rätten till teckenspråkiga äldreboenden, omsorgsboenden och hemtjänst varierar kraftigt mellan olika kommuner.

För att säkerställa att döva äldre får den omsorg och det stöd de behöver, krävs en nationell satsning, trots att äldreomsorg är en kommunal fråga. Det behöver finnas en nationell standard för teckenspråkig äldreomsorg. Det krävs en nationell plattform för att dela praxis och erfarenheter mellan kommuner gällande teckenspråkig äldreomsorg.

Bland annat finns det just nu ett intressant projekt, Movadot, som drivs av länsförbundet i Jönköping. Erfarenheterna från detta projekt kan vara en värdefull del i detta arbete och kanske en början till en nationell modell.

SDR behöver arbeta proaktivt och stödja lokala föreningar så att de får rätt verktyg för att uppnå det som krävs. Det är nödvändigt för att säkerställa att döva äldre får den omsorg de har rätt till, oavsett var i landet de bor.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska arbeta aktivt med äldrefrågor för att äldre döva får den omsorg och insatser på teckenspråk som de har rätt till, oavsett vart i landet de bor.
- att SDR, tillsammans med Sveriges Dövas Pensionärsförbund, ska arbeta för att ta fram en nationell standard med riktlinjer för hur en god teckenspråkig äldreomsorg ska se ut.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen instämmer i vad som lyfts i motionen och föreslår att kongressen bifaller första att-satsen. Vi vill även göra ett medskick kring hur äldreomsorgens organisering runt om i landet varierar och skiljer sig. Här är det därför särskilt viktigt med ett lokalt perspektiv. Döva äldre ska ha rätt till lika vård och omsorg samt tillgänglighet för en likvärdig vård. Det är även viktigt att dövas perspektiv inkluderas i teknikutvecklingen, när kommuner och regioner allt mer börjar använda distanskontakter och AI.

Förbundet kan inte driva ett arbete med att ta fram nationella riktlinjer. Denna uppgift ligger ofta på Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, eller Socialstyrelsen, som är restriktiva med att upprätta nationella riktlinjer. Här behöver de lokala föreningarna föra en aktiv dialog med respektive nämnd som ansvarar för äldrefrågorna. Kunskap om dövas behov behöver ökas genom bland annat kompetensutveckling. Förbundet fortsätter dock det pågående påverkansarbetet för dessa frågor nationellt, och förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår andra att-satsen.

14. Teckenspråkig äldreomsorg

Organisation bakom motionen: Uppsala Läns Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Den äldre åldersgruppen i vårt samhälle växer, och det kommer att krävas omfattande samhällssatsningar för att möta deras behov. För äldre teckenspråkiga döva och hörselskadade är det avgörande att synliggöra deras behov av tillgång till adekvat vård på deras egna villkor – genom teckenspråket och i en teckenspråkig miljö. Det finns många döva äldre och personer med funktionsvariationer som behöver hemtjänst. Många upplever att det finns bristande tillgänglighet och språkliga barriärer som gör att den döve servicemottagaren känner sig otrygg. Ofta upplever döva redan hos biståndshandläggaren att det finns kunskapsbrist och oförståelse för vilka behov som finns och ingen förståelse för rätten till teckenspråkig personal eller teckenspråkig miljö. Folkhälsomyndigheten har i utredningar pekat ut gruppen döva som extra utsatt för ensamhet och utanförskap. För att döva brukare ska få likvärdig service och stöd som hörande får krävs det att personalen och andra boende är teckenspråkiga och har adekvat språk- och kulturkompetens. Språklagen ger inget stöd till rätten till teckenspråkig personal eller teckenspråkig miljö, däremot ger minoritetslagen en tydlig rätt till det.

Dagens samhällsprioriteringar visar en ökad satsning på hemtjänst på bekostnad av särskilt vårdboende. För att säkerställa kvalitativ vård för äldre teckenspråkiga är en fungerande kommunikation och vårdpersonal med dövkompetens nödvändiga. Dessa faktorer är avgörande både inom hemtjänsten och på särskilda boenden.

Vi ser att Movadot-projektet i Jönköping kan bidra med ett nytt synsätt på hur man kan lösa en del problem och skulle kunna vara en modell för en framtida nationell lösning inom teckenspråkig äldreomsorg.

Yrkande:

Uppsala Läns Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR i sitt äldrepolitiska arbete aktivt driver frågan om rätten till adekvata insatser för äldre teckenspråkiga döva och hörselskadade inom hemtjänst och särskilt boende.
- att SDR tar fram verktyg för lokala dövföreningar att använda i det intressepolitiska arbetet med ansvariga politiker och tjänstepersoner inom kommunal vård och omsorg, för att säkerställa att äldre dövas behov av teckenspråkig omsorg och vård tillgodoses.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen instämmer i vad som lyfts i motionen. Vi vill även göra ett medskick kring hur äldreomsorgens organisering runt om i landet varierar och skiljer sig. Här är det därför särskilt viktigt med ett lokalt perspektiv. Döva äldre ska ha rätt till lika vård och omsorg samt tillgänglighet för en likvärdig vård. Det är även viktigt att dövas perspektiv inkluderas i teknikutvecklingen, när kommuner och regioner alltmer börjar använda distanskontakter och AI.

Här behöver de lokala föreningarna föra en aktiv dialog med respektive nämnd som ansvarar för äldrefrågorna. Ett arbetssätt för lokala företrädare kan vara att "skugga", det vill säga följa, den nämnd som har ansvar för äldrefrågor för att vara uppdaterad om vad som händer med frågorna och bedriva ett påverkansarbete direkt gentemot dem. Kunskap om dövas behov behöver ökas genom bland annat kompetensutveckling. Förbundet fortsätter det pågående påverkansarbetet för dessa frågor nationellt och förbundsstyrelsen föreslår att kongressen bifaller motionen.

15. Äldreboende och äldreomsorg

Organisation bakom motionen: Göteborgs Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Det är viktigt att agera och bevaka äldrefrågor, bland annat äldreboende och äldreomsorg för döva äldre personer. Idag finns äldreboende för döva i Göteborg, Malmö samt Örebro. Det behövs fler boenden eller omsorg, så att fler kan bo tillsammans och inte ska behöva bo ensamma med hörande, där vårdpersonal inte kan teckenspråk. Det har påverkats av kommuner som inte vill placera dem i döva äldreboenden i en annan kommun. Göteborgs Dövas Förening anser att det är viktigt att övriga kommuner där döva äldre bor får möjlighet att flytta till ett dövt äldreboende i en annan kommun, så att döva får möjlighet att umgås med andra döva i samma boende.

Idag märks det att fler döva bor ensamma i andra äldreboenden där teckenspråkig personal eller döva äldre bor. De blir mer ensamma och isolerade. Äldre har rätt att känna sig trygga med att bo i ett teckenspråkigt boende, där personalen använder teckenspråk samt att det finns en dövförening i närheten.

Om en kommun inte har någon teckenspråkig personal i äldreboendet, men det finns ett teckenspråkigt äldreboende i en annan kommun, så anses kommunen vara skyldig att ordna och betala/ersätta boendet för just en döv äldre person så att denne kan bo i ett teckenspråkigt äldreboende.

För att kunna ge bättre information till alla kommuner runt om i landet och erbjuda det döva äldreboendet som finns, så att kommunerna är skyldiga att kunna erbjuda de döva äldre att få plats i ett äldreboende där teckenspråkig personal finns.

Det har väckts oro hos medlemmarna, speciellt de som är födda på 50–60-talet och börjar undra hur deras framtid med äldreboende kommer att påverka dem. De som är födda på 50–60-talet är många döva personer som nu är pensionärer, ska bli pensionärer eller närmar sig pensionärlivet, och tycker det är viktigt att få plats på ett äldreboende med trygg teckenspråkig personal.

Göteborgs Dövas Förening anser att det behövs ett långvarigt projekt för äldre och att göra utredningar om hur döva äldre personer har sina rättigheter att få bo i ett teckenspråkigt äldreboende eller om det finns äldreomsorg med personal som kan teckenspråk.

SDR kanske har haft någon form av äldreprojekt tidigare, men anser att det är dags att förnya eller fortsätta med projekt i syfte att göra utredningar, komma ut med information till kommunerna och få kommunerna att samråda med andra kommuner som har döva äldreboenden.

Yttrande från distriktsorganisation:

Västra Götalands Dövas Länsförbund yttrar att det är viktigt att uppmärksamma att äldreomsorg tillhör kommunerna, men det finns många medlemmar som inte har lokala föreningar i sina kommuner där de bor som kan bevaka deras frågor. Därför bör äldreomsorg för döva göra undantag så att regionerna eller staten tar ansvar för att förbättra möjligheterna för äldre döva att få bra omsorg.

Yrkande:

Göteborgs Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR tillsammans med distriktsorganisationer och lokalföreningar arbetar gemensamt, samt söker projekt för en vidare utredning.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen är enig med motionären och anser att tillgången till äldreboenden där personalen kan kommunicera obehindrat på svenskt teckenspråk är av yttersta vikt för att säkerställa att döva äldre personer får en trygg och inkluderande ålderdom. Alla kommuner ska vara skyldiga att erbjuda döva äldre möjlighet att flytta till ett teckenspråkigt äldreboende, även om det ligger utanför sin hemkommun.

Vi ser detta som en grundläggande rättighet för våra äldre medlemmar att kunna kommunicera på sitt modersmål och inte känna sig isolerade. Förbundet har haft representation i styrgruppen för projektet Mobilt hem- och vårdteam för äldre döva och teckenspråkiga (MOVADOT) i Jönköpings län som jobbar för att öka medvetenheten om äldre döva och teckenspråkigas behov inom äldreården. De uppmanar till kommun-överskridande arbete för att säkerställa att denna möjlighet blir verklighet, bland annat genom resursfördelning inom kranskommuner.

Förbundet har också ett samarbete med Sveriges Dövas Pensionärsförbund, SDP, i äldrefrågor och kommer att fortsätta med det arbetet. Motionären föreslår ett visst arbetssätt och förbundsstyrelsen tycker att det är bättre att inte låsa sig vid ett visst arbetssätt eftersom det kan behövas olika sätt att arbeta med frågan. Förbundet är dock öppna för att tillsammans med distriktsorganisationer och lokalföreningar fortsätta arbeta för att vidare fördjupa oss i frågan och informera kommunerna om vikten av teckenspråkig äldreomsorg. Förbundsstyrelsen föreslår därmed att kongressen avslår motionen.

16. Etablering av ett nationellt kunskapscenter för döva

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Kunskap om döva och svenskt teckenspråk hos myndigheter varierar otroligt mycket och det påverkar döva i samhället. Myndigheternas stöd och insatser varierar beroende på tillgänglig kunskap och det är inte heller likvärdigt över landet. Alla får olika slags stöd och insatser, och insatserna gynnar inte alltid döva.

Sverige behöver ett nationellt kunskapscenter om döva och svenskt teckenspråk som ger råd och stöd till olika samhällsaktörer på olika nivåer i samhället. Ett center för dövfrågor ska fungera som expertstöd kring teckenspråk, tolkfrågor, juridiska frågor, hjälpmedel, utbildning med mera. Centret ska samla och sprida information om dövas kultur, språk och rättigheter till allmänheten, myndigheter och utbildningsinstitutioner. Det ska även kunna erbjuda utbildningsprogram och kurser för att öka kompetensen hos yrkesverksamma som arbetar med döva, såsom lärare, vårdpersonal och socialarbetare. Det kan erbjuda en plattform för samarbete mellan forskare, utbildare och dövas organisationer för att främja utvecklingen av teckenspråk och dövas rättigheter och möjligheter. Detta genom att till exempel skapa och underhålla en digital resursbank med material och forskning om dövas kultur och teckenspråk. Centret bör även tillhandahålla juridisk kompetens och stöd för döva individer och samhällsaktörer. Det ska även vara möjligt för döva individer att vända sig dit för att få råd och stöd.

Ett nationellt kunskapscenter för döva och teckenspråk skulle bidra till att stärka dövas ställning i samhället och säkerställa att kunskap om dövas kultur och språk sprids och bevaras. Genom att samla resurser och expertis på ett ställe kan vi skapa bättre förutsättningar för forskning, utbildning och medvetenhet, vilket i sin tur kan leda till förbättrade rättigheter och livskvalitet för döva. Ett sådant center skulle också fungera som en viktig resurs för handläggare, beslutsfattare inom offentlig förvaltning och andra samhällsaktörer, vilket skulle bidra till mer likvärdiga och rättvisa insatser för döva över hela landet.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska arbeta för att det etableras ett nationellt kunskapscenter för döva och teckenspråk som fungerar som en central resurs för forskning, utbildning och rådgivning.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen anser att motionen gällande ett nationellt kunskapscenter för dövfrågor, NKCD, är viktig. Vi håller med om att kunskapscentret ska kunna bidra till att stärka dövas ställning i samhället samt säkerställa spridning och bevarande av kunskap om dövas kultur och språk. På ett nationellt kunskapscenter kan kunskaper om döva och teckenspråk samlas, utvecklas och spridas. Dess uppgift kan också vara att förmedla kunskaper till yrkesverksamma som i sitt arbete möter döva barn, ungdomar, vuxna och äldre.

NKCD kan även bevaka och följa upp lagstiftning som berör döva. Ett exempel är den nya socialtjänstlagen som träder i kraft från 1 juli 2025 ([Ny socialtjänstlag 2025 – förberedelser och förändringar - Socialstyrelsen](#)). Den innebär att insatser ska vara mera förebyggande, tillgängliga och kunskapsbaserade, vilket även kommer att gälla döva i alla åldrar som berörs av socialtjänstlagen.

Eftersom det finns en liknande motion från förra kongressen, som är beviljad, kommer förbundet att fortsätta arbetet för ett nationellt kunskapscenter för dövfrågor. Med den anledningen föreslår förbundsstyrelsen att kongressen anser motionen vara besvarad.

17. Teckenspråk via chatt på 1177 och bättre information på ikoner på teckenspråk

Organisation bakom motionen: Göteborgs Dövas Förening
Organisationens förslag på område till handlingsprogram:
Starkare rätt till teckenspråk & God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Fler döva känner sig inte inkluderade när det gäller hemsidan på 1177.se.

Fler döva upplever att det har försvårat dem med språk.

Genom chatten som finns på 1177.se känns inte direkt kommunikation på deras språk; de flesta har teckenspråk som första språk och svenska som andra språk.

Det har hänt att det blivit missförstånd med kommunikation i chatten via 1177.se.

Vad som är viktigt för döva eller hörselskadade är att 1177.se borde kunna anpassa sig efter dövas villkor på teckenspråk genom att ha teckenspråk i chatten där man kan kommunicera på ett välmående sätt och att det kan kännas tillfredsställande och bekvämt.

På 1177.se finns flera språk som är anpassade för andra som läser eller talar på sitt språk; därav saknas teckenspråk.

Göteborgs Dövas Förening anser att det är viktigt att det ska vara tillgängligt för döva på deras villkor – teckenspråk via chatten på 1177.

Det finns också risk att fler döva halkar ur om de inte får hjälp via chatten om det bara skrivs på svenska.

Göteborgs Dövas Förening anser att det är dags att agera här och nu, och inte vänta för länge. Ju fortare det åtgärdas, desto mer underlättar det för alla döva eller hörselskadade att kunna kommunicera på teckenspråk i chatten.

Flertalet av medlemmarna hos GDF anser att det behövs mer tydlig information på teckenspråk i varje kategori på 1177.se – gärna varje ikon med "teckenhänder".

Som exempel: Journalen – beskrivning av vad det innebär.

Det finns många kategorier på 1177.se som behöver ses över och vad som kan utvecklas till en bättre möjlighet och tillgänglighet för alla som behärskar teckenspråk.

Göteborgs Dövas Förening anser att det är dags att SDR agerar genom att göra en undersökning, till exempel en enkät hos SDR:s medlemmar och sedan ha en dialog med 1177; alternativet är att driva ett projekt för detta.

Det finns en annan möjlighet – att bilda en arbetsgrupp tillsammans med distriktsorganisationer och lokala dövföreningar, då de har närmare till sina medlemmar.

Yttrande från distriktsorganisation:

Västra Götalands Dövas Länsförbund bifaller motionen och har inga tillägg.

Yrkande:

Göteborgs Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att tillgängligheten ska utvecklas till en bättre möjlighet!

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen tycker att motionen lyfter viktiga frågor och är enig om att en ökad tillgänglighet i 1177 är prioriterad för vår målgrupp.

Förbundet arbetar redan kontinuerligt med ett påverkansarbete för att öka tillgängligheten genom teckenspråk och förenkla kommunikation och kontaktvägar i 1177. Dagens system är krångligt och skapar hinder för många döva. Ett dilemma är att 1177 även är styrt på regional och lokal nivå. Det är därför bra om förbundet tillsammans med distriktsorganisationer och lokala föreningar kan jobba för att 1177 ska utvecklas och bli mer tillgänglig genom teckenspråk.

Förbundsstyrelsen förstår föreningens yrkande om att tillgängligheten ska utvecklas till en bättre möjlighet. Dock är yrkandet för brett formulerat och det blir svårt att mäta huruvida motionens mål är uppfyllt. Det betyder inte att förbundet ska arbeta mindre med frågan, utan fortsätta det redan pågående påverkansarbetet för att lyckas med målet om att 1177 blir mer tillgänglig genom teckenspråk.

Förbundsstyrelsen föreslår därmed att kongressen avslår motionen.

18. Om införande av teckenspråkskurs i psykologprogrammet samt stöd för teckenspråkiga psykologstudenter

Organisation bakom motionen: Uppsala Läns Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Det är idag en stor utmaning för döva att få tillgång till psykologiskt stöd utan en tredje part, då teckenspråkiga psykologer är sällsynta. Att ha en tolk närvarande i psykologsamtal kan skapa en barriär mellan psykolog och patient, vilket gör att många döva känner sig obekväma och därför undviker att söka hjälp. En psykolog som behärskar teckenspråk skulle möjliggöra en direkt och förtroendefull relation mellan psykolog och patient, vilket är av yttersta vikt för en framgångsrik terapeutisk process.

För att på sikt öka antalet teckenspråkiga psykologer föreslår vi att psykologprogrammen erbjuder en grundläggande teckenspråkskurs som ger blivande psykologer möjlighet att arbeta direkt med döva patienter. Dessutom bör det införas finansiella stödformer, exempelvis stipendier, för att uppmuntra döva att söka psykologprogrammet och därmed stärka den teckenspråkiga representationen inom psykologkåren.

Yrkande:

Uppsala Läns Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR verkar för att psykologprogrammen vid svenska universitet och högskolor inför en grundläggande teckenspråkskurs för psykologstudenter, med målet att skapa bättre förutsättningar för teckenspråkig patientkontakt.
- att SDR verkar för att skapa stipendie- eller stödprogram som uppmuntrar döva att söka till psykologprogrammet, för att öka antalet teckenspråkiga psykologer i Sverige.
- att SDR aktivt samarbetar med berörda myndigheter och utbildningsinstitutioner för att synliggöra behovet av teckenspråkiga psykologer och stärka teckenspråkiga personers tillgång till psykisk hälsa och vård.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen håller med motionären om att antalet teckenspråkiga psykologer behöver öka. Förbundet kommer att fortsätta ett påverkansarbete för att olika typer av vårdpersonal ska ha ökad kunskap om döva. Det arbetet sker även för att upprätta ett nationellt kunskapscenter för dövfrågor, NKCD, enligt det som framgår i motion 16.

Motionens intention är god. Men med anledning av att de dövpsykiatriska mottagningar som fortfarande finns kvar och sakta verkar nedmonteras, ser vi särskilt att personal med teckenspråkskunskaper och kunskaper om döva behöver ökas. På så sätt kan patientsäkerheten för döva patienter säkerställas inom alla vårdinstanser över landet.

Att utforma en ny kurs inom högskolans utbud regleras av högskoleförordningen (kapitel 6). I de fall en kurs ingår som del av ett eller flera utbildningsprogram som leder till en viss examen måste de nationella examensmålen och eventuella lokala program mål beaktas. Nationella examensmål och lokala program mål anges i respektive programs utbildningsplan. Beslut om kursplaner fattas i högskolans utbildningskommittéer.

Vid ändring av en befintlig kursplan måste en avvägning göras vad gäller kursens status, det vill säga om ändringarna är av mindre omfattning eller av så stor omfattning att kursen ska betecknas som ny. I det sista fallet måste beslut också fattas om att den tidigare kursen avvecklas. Vid den avvägning som görs ska studenternas möjlighet till omexamination beaktas. Om ändringarna är av mindre omfattning erbjuds inte något extra examinationstillfälle – utöver det första tillfället till omexamination, kopplat till kurstillfället.

Om en ny kurs, exempelvis i teckenspråk, ska erbjudas inom ett program, däribland psykologprogrammet, behöver något annat i kursplanen ändras så att de samlade högskolepoängen ska uppfyllas.

Förbundsstyrelsen anser att det är svårt att påverka enbart psykologprogrammet, utan ser det mer gångbart att verka för ett nationellt kunskapscenter för dövfrågor för att uppnå bättre vård för döva och ökad patientsäkerhet, i enlighet med motion 16. Förbundsstyrelsen föreslår därmed att kongressen avslår motionen.

19. Bevaka teckenspråkets ställning

Organisation bakom motionen: Västerbotten Dövas Teckenspråk Länsförening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Starkare rätt till teckenspråk & God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Många LSS-boende, förskolor, skolor eller äldreboenden, även hemtjänst, jobbar med många döva som inte kan teckenspråk eller tror att de kan teckenspråk, men vem ska bevaka att de har rätt kompetent personal?

Många bor spridda ut på olika platser, inte samlade, och får inte rätt kompetent personal, och vi har ingen koll över hur det ser ut i varje kommun. Det ska vara kommunens skyldighet att se över hur det ser ut för alla teckenspråkiga boende, bland annat gruppboenden eller äldreboenden.

Sen anställer de folk som kan lite teckenspråk men inte tillräckligt för att jobba med de teckenspråkiga, men de tycker det är helt okej att göra så och inte anställer döva, till exempel på grund av att de måste prata med de andra hörande omkring. Men det finns ju fler hörande som jobbar med hörande. Det är lika viktigt för alla teckenspråkiga att få rätt personal med rätt teckenspråkkunskap och dövkompetens.

Att personalen som "kan" teckenspråk betyder att den personen inte är fullständigt teckenspråkig, vilket skapar stress för döva. Viktigt med teckenspråkiga som ger stor trygghet och delaktighet för döva i alla åldrar i sin miljö, oavsett vart LSS-boende, äldreboende, arbetsplats, förskola eller hemtjänst. Det skapar hälsosam, dvs psykisk hälsa.

Den känslan har vi tappat totalt på flera platser i Sverige för vår teckenspråkiga ställning.

Yrkande:

Västerbotten Dövas Teckenspråk Länsförening föreslår att kongressen beslutar:

- att det ska bli starkare lag för barn till äldre att de ska ha rätt till teckenspråk. Eventuellt skapa projekt för att skapa en arbetsgrupp som besöker runt om i Sverige och ser om de följer upp att ha rätt personal med rätt kunskap. Eller följa upp med omvända världens projekt.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen anser att motionen lyfter viktiga frågor om rätten till teckenspråk i olika instanser i samhället. Arbetet för en starkare ställning för teckenspråk är ett av förbundets mest centrala och frågan lyfts i flera motioner. En möjlig väg är ett påverkansarbete för att implementera vikten av teckenspråk i befintlig lagstiftning, exempelvis skollagen, patientsäkerhetslagen, socialtjänstlagen (SOL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Den nya socialtjänstlagen som träder i kraft från 1 juli 2025 ([Ny socialtjänstlag 2025 – förberedelser och förändringar - Socialstyrelsen](#)) innebär att insatser ska vara mera förebyggande, tillgängliga och kunskapsbaserade, vilket även kommer att gälla döva i alla åldrar som berörs av socialtjänstlagen. Lagen kan medföra flexiblare arbetssätt att möta de utmaningar som socialtjänsten står inför. Här kan kommuner behöva uppnå lösningar som är anpassade efter behov och lokala förutsättningar.

Förbundet arbetar för att bilda ett nationellt kunskapscenter för dövfrågor, NKCD. Kunskapscentret ska kunna bidra till att stärka dövas ställning i samhället samt säkerställa spridning och bevarande av kunskap om dövas kultur och språk. På ett nationellt kunskapscenter kan kunskaper om döva och teckenspråk samlas, utvecklas och spridas. Dess uppgift kan också vara att förmedla kunskaper till yrkesverksamma som i sitt arbete möter döva barn, ungdomar, vuxna och äldre, vilket är vad som efterfrågas i motionen. NKCD kan även bevaka och följa upp lagstiftning som berör döva.

Förbundsstyrelsen föreslår därmed att kongressen avslår motionen.